

Täiskasvanuhariduse foorumi lauaarutelu kokkuvõte, 26.10.18. Laudkond nr 1

Lauajuht: Hille Ilves - Eesti Linnade ja Valdade Liit

Osalejad: A. Haller – HTM; U. Preeden – Tartu Tervishoiu Kõrgkool; E. Peerna - Eesti Töötukassa; S. Sarv

Kokkuvõte lauaarutelu teemadest, väljavõte slaidilt:

- *Väärtushinnangute kujundamine
- *Eneseanalüüs - tugiteenused, nõustamine
- *Ettevõtlikkuse ja ettevõtluse alane õpe
- *Inimeseõpetus kogu elukaare ulatuses (õpitud abitust palju, ei usalda iseennast)
- *Täiendkoolituse rahastamine, maksumus
- ***Positiivne motivaator** - riik.ee (nt hambaravihüvitis); koolituskava; koolitusraha, vabahariduskeskused, "sädeinimene", kogukonna aktiivsus
- ***Väärtustatud mentorõpe**, e-õpe; õpipoisiõpe

Kommentaariid:

Kogu täiskasvanuhariduse spektris ei tohi unustada inimese soove/huve, samuti peab lähtuma ühiskonna vajadustest.

Hariduskeskkond peab olema inspireeriv.

Kes/milline on täiskasvanud õppija 2012-2035?

- 1) „sundõppija“ - kelle töö võtavad lähitulevikus üle robotid (nt raamatupidajad, müüjad), nende digipädevus muutub aktiivseks vajaduseks, nõudeks. Põhjus: kiire tehnoloogia pealetungi tõttu tekib palju programmilisi töökohti;
- 2) mitmekülgne - mitmel erineval töökohal töötanud ja seetõttu on kiire ümberõppija ja kohaneja ning oskab õppida, täiendada end erineval viisil;
- 3) huvipõhine – täiendab end lisaks erialastele teadmistele vaimselt ja hingeliselt, et olla tööl ja eraelus õnnelik;
- 4) enastjuhtiv - koolis õpetatakse ettevõtlust ja ettevõtlikust, on pealehakkamist täis;
- 5) diferentseeritum – (nt 18 ja 75+) põlvkondadest tulenev erinev suhtluskeel, digipädevus jms, mis tingib oskuste ja pädevuste vahelise lõhe suurenemise.

Mida ta päriselt vajab?

- 1) eneseanalüüsi – tugimeetmeid ja nõustamise osakaalu suurendamist, et teha õigeid valikuid;
- 2) inimeseõpetust/terviseteadlikkust kogu elukaare ulatuses, sest ei elata koos põlvkondadena ja seetõttu ei saada elulisi teadmisi lähedastelt vaid otsitakse abi digimaailmast. Seejuures ei usaldata enda teadmisi, oskusi, liigselt on tekkinud õpitud abitust, suurenenud on ebakindlus;

Kuidas temani jõuda, kuidas toetada tema õpinguid?

- 1) oluline on varajane väärtushinnangute kujundamine, et teadlikkus õppimise võimalustest on elukestev ning vajadus õppida on loomulik ja mõistetav;
- 2) kursuste/täiendkoolituse suhteliselt kõrge maksumus on jätkuv probleem ühiskonna kihistumisel;
- 3) positiivne motivatsioon – nt riik.ee edastab individuaalselt infot õppimisvõimaluste kohta korra aastas. Isik valib endale OSKAs ühe täiendkoolituse, osaleb ning lõpetab, siis järgmisel kalendriaastal on hambaravi tasuta;
- 4) nõ „kohustuslikud täiendkoolitused“ - kui tööandja ei ole suunanud, juhtinud töötaja tähelepanu täiendkoolituse vajadusele, peab töötaja osalema kohustuslikul koolitusel.

Millised on õppimis-/õpetamisvormid?

- 1) teaduspõhine e-õpe;
- 2) õpipoisiõpe;
- 3) mentorõpe süsteem – oleks individualiseeritum, õppija vajadusi ja soove enam arvestav, sh erivajadusi.

Laudkond nr 2

Arutelust võtsid osa:

Kristiina Krabi-Klanberg (EKA avatud akadeemia), Marko Vene (SA Archimedes), Anneli Heinsalu (Continuous Action MTÜ), Ewe Kaselaan (Kogu OÜ), Karin Andre (Eesti Töötukassa)

Kellele? Kes/milline on täiskasvanud õppija?

- Tänapäevane kogemus näitab, et üha enam tuleb ülikoolide täienduskoolitustele õppima kolmandate riikide kodanikke – kohanemine multikultuursete õppijatega – Küsimus kas peame arvestama ka kultuuride erinevustega – nt naine ei tohi õpetada mehi?;
- Vanaduspensionäridele enesetäiendamise võimaluste loomine;
- Üldhariduskooli õpilane on homme täiskasvanud õppija - teda tuleb juba täna selle mõttega harjutada;
- HEV õppijate vajadusi ei tohi unustada.

Mida ta vajab?

- Noortel on soov omandada rahvusvahelist kogemust - võimalust töö kõrvalt omandada teadmisi ja kogemusi välismaal;
- Mitteformaalsel teel omandatud kogemuse väärtustamine;
- Individuaalsemaid õppekavasid – võimalust ise valida millistest ainetest tasemeõppekava võiks koosneda – selle kaudu väärtustada õppija aega ja tagada motiveeritumad õppijad ja koolide lõpetajad;
- Õppeprogrammid peavad olema värsked/uudsed/ajaga kaasas käima;
- Osadele noortele tundub töö liialt raamistav, ei taheta teha klassikalist tööd – pakkuda neile võimalusi eneseleidmiseks – kogemusi mugavustsoonist väljumiseks;
- HEV õppijatele luua vajalikud võimalused -tugispetsialistid, meetodikad.

Kuidas temani jõuda, kuidas teda õpetada?

- Oluline teema on tervise eest hoolitsemine – nii vaimse kui füüsilise tervise – liiga palju on depressioonis inimesi;
- Kasvatada kriitilist mõtlemist, välistamaks pseudoteaduse ammutamist;
- Üldhariduskoolidel on suur roll, et tulevased täiskasvanud püsiks õpirajal. Tuleb tegeleda koolist väljalangemise ennetamisega – õpirajalt maha kukkumist tuleb igati vältida – vaheaastad, järeleaitamise tunnid kui tulemused langevad – personaalsem lähenemine (täna eeldatakse, et õpilane ise võtab õpetajaga ühendust).

Millised on õppimis/õpetamisvormid?

- Tööandjatel on õpetamisel oluline roll – väärtustada õppimist. Pakkuda tööandjatele tuge – juhendajate koolitamine, rändkoolitaja teenuse toetamine (tööandja üksi ei

pea töötajate õpetamisse panustamine – digipädevuste ja muude üldoskuste õpetamine tööandja juures);

- Koolitajate kontakt reaalse eluga – koolitaja ei saa olla omas mullis, peab teadma mis toimub „põllul“;
- Iga töö on oluline;
- Üldhariduskoolid peavad olema tugevamad – meetodid inspireerivad, et inimesed õpiksid terve elu.
- Tuleb luua tingimused, mis tekitavad olukorra kus üldhariduskoolide õpetajate kohtadele on konkurents – koolidel on võimalik valida keda õpilaste ette lubada.
- Õpetajate puudusel kasutada Skype teel õpetamist, kus tugevad õpetajad saavad korraga õpetada rohkem õpilasi kui klassiruumi mahub.
- Kaaluda võimalusi kui õpilane ei saa ajutiselt koolis käia, et tal on võimalik õppetööst osavõtta Skype teel.
- Täienduskoolitusasutuste turgu tuleb korrastada, et ei levitataks pseudoteadust.

Laudkond 3

Lauajuht Anu Harjo

Liikmed: Ott Kasuri; Valeria Lavrova, Kairi Solmann, Riina Kütt, Siim Oja

Arutelu teemad:

- **Milline on täiskasvanud õppija 2025?**
 - Samasugune, sest on ta on täiskasvanu.
 - Teistsugune, sest ta ei loe enam raamatuid.
 - **Mis mõtted tekkisid päevast/ettekannetest?**
 - Räägime tulevikust, aga korraldada tahame ikka nagu praegu ja vanasti. Rääkida aga tuleks sellest, et on vaja teha teistmoodi, sest inforuum muutub, inimesed muutuvad koos sellega ja sellest tulenevalt tekivad hoopis teised ootused ja vajadused.
 - **Küsimus pigem, milline on täiskasvanute koolitaja aastal 2035?**
 - Oluline on rõhutada, et õppimine ei lõpe kunagi. Vaja väärtustada ja toetada inimesi, kes õpivad ise. Iseõppimine läbi erinevate meetodite. Selleks, et targaks jääda või saada ei pea käima koolitusel, informatiivne õpe. Koolitusel käimine ja osalemine/õppimine on erinevad asjad. Aktiivõppe meetodeid kasutakse vähe aga täiskasvanukoolituses võiks neid kasutada rohkem. Meil on palju infot, kuid vähe seoseid ja sellest tulenevalt oskuseid infot kasutada.
 - Digimaailm hariduses, et ei lõhestaks, et õpetajad ja koolitajad oleks ka selles valdkonnas asjatundjad ja suudaks õpetada, oleks ühes inforuumis ja oskustega.
 - Sidusus peab olema meie õppeprogrammide vahel lasteaiast alates kuni elukaare lõpuni. Programmid peavad olema tasakaalus ja eesmärgistatud oskuste arendamisele läbi elu. Seoseid tekib rohkem kui praktiliselt oskuste kaudu läheneda ja tekib laiapõhjalisem teadmisoskus.
 - Koolitajat vanas mõttes vaja ei olegi, vaja õppeprotsessi loojat ja kujundajat, seoste loojat, mentorit/juhendajat. Koolitajaks olemine kõlab natuke teistmoodi tänapäeval vanas võtmes. Koolitaja peab olema suuremate kompetentside ja sidususe looja.
 - **Mida õppija vajab?**
 - Kohanemisvõime ja õppimisoskuse arendamist, mille läbi ennast arendada, sest läbi digimaailma võõrdume sotsiaalsest suhtlusest.
 - Tänapäevase õppija eripära, kasutame palju nutiseadmeid, Inimsuhted baseeruvad kommunikatsioonil, empaatial, inimesed ei räägi enam omavahel piisavalt. Inimesed peaks õhtusöögilauas kokku saama ja rääkima õhtul mis juhtus. Inimene vajab emotsioonid maha laadimist ja tagasisidet, kinnitust olukordadega toimetulekuks.
 - Täiskasvanud õppijas tuleb äratada **uudishimu**, muidu ta ei ole protsessis kaasas.
 - Informaalne õppimine peab saama suurema osakaalu ja tähenduse, kui koolitusruumis istumine.
 - Edaspidi peaksid täiskasvanute koolitused olema sellised, et koolitusprogrammis ka õuesõppe osa sees oleks, sest vaja on hakata arendama komplekset täiskasvanuhariduse süsteemi, milles on olemas kõik komponendid ja need peavad olema võrdses tähenduses. Nt. Vähemalt 2 tundi koolitusest õues, soovituslikult 1 h järjest korraga. Koolitused vaheldusrikkad, mitte üksnes teemaspetsiifilised, vaid teema sidusus läbi erinevate teemade- tervise, kultuuri, väärtuste, digimaailma, motivatsiooni, oskuste ja enesetunnetuse.
- Oskame ja suudame teha teisti - aeg mõtted tulevikku ümber seada.*

ÕPPIJAGA JA ÕPPIMISEGA/ÕPETAMISEGA SEOTUD, SH INNOVATSIOON:

- Arvestades diginduse ja tehnikamaailma arengut, võiks tulevikus olla võimalus laenutada roboteid, kes õpetaksid inimestele praktilisi oskusi tehnika käsitlemisel – „ROBOT TEHNIKAGURU“. Roboteid saaks rohkem kasutada ka teaduse valdkonnas õpetamisel, kus robot teeks tõenäoliselt mõned toimingud inimestest oluliselt kiiremini. Ühtlasi oleks see üks võimalus (tehniliselt pädevate) õpetajate nappuse probleemi lahendamisel. Ka õpetajaid on vaja õpetada.

Tuntakse vajadust keskkonna järgi, mis on kvaliteetne ja kontrollitud - mitte vaid pimesi internetis surfamine“ Üha loomulikumaks populaarsemaks saab informaalne õpe, inimesed soovivad õppida ja õpivadki paljusid asju oma algatuslikult omal käel, ent suures infokülluses tuginetakse infole, mis ei ole tõene (õppevideod Youtube's, esoteerika jne).

Tulevikus on oluline vältida kuivade faktiteadmiste õpetamist, vaid tulla tagasi nn terve mõistuse juurde. Õppijale on vajalik oskus hinnata infot ja andmeid ning seostada neid päris eluga. Nende oskuste õppimine ja õpetamine peaks algama juba üldhariduses.

Õpetamisel muutub ühe olulisemaks erinevate distsipliinide ja ainete omavaheline seostamine.

- TK hariduse valdkondlikud üritused sh TKH foorum, saaksid olla teenäitajad uuenduslike lahenduste, õpetamismeetodite, meeskonnatöö jne näitamisel koolitajate kogukonnas. Mudel , kus tulla kokku, vaadatase PPT slaidide ettelugevaid inimesi, ei toimi.

2035 tuleviku õppijal on õppimine ja eneseareng sisemine loomulik vajadus läbi kõikide põlvkondade. Praegu esineb veel liiga palju faktoreid, mis selle vajaduse alla suruvad – puudulikud rahalised ressursid, suhtumine töökohal, kodune keskkond jne. Tulevikus on see oluliselt muutunud.

Uue aja õppija on võrdselt digipädev ja ka hea sotsiaalne suhtleja. See võib olla soovunelm aga selle poole peaksime püüdlema.

TKH innustab õppijat arendama oma tugevusi ja mitte niipalju pöörama tähelepanu nõrkustele. Selles valdkonnas, mis kellegil on nõrk on ju keegi teine tugev ja pädev. Nii tekib tasakaal ühiskonnas.

Põlvkondadega seotud

- TK hariduses on vajadus „PÕLVKONDADE VAHELISTE TÕLKIJATE“ järele, et suurendada ühiskonnas sidusust ja teineteise mõistmist. Oluline on hakata väärtustama põlvkondade vahelisi erinevusi. Kuidas jõuda selliste tõlkijateni? Kes oskab neid õpetada?

Tulevikus väheneb sildistamine – inimesed tahavad, et neid ei raamistataks. Seda peab arvestama ka TK koolituses. Lauaarutelu oli siinkohal kaasaja suurima sildistamise üle - vanemad generatsioonid nimetavad noorimat lumehelbekesteks andes noortele seeläbi suhteliselt negatiivse hinnagu.

TK koolitajaga seotud:

- Koolitajad tähtsustavad ja võimendavad muutusi maailmas ja õppijate suhtumises liiga üle. Palju on eneses kahtlemist, kas ikka omatakse piisavalt oskusi, kuidas muutustega ja muutnud õppijatega toime tulla. Tegelikult ei ole muutused nii drastilised. Õppija aga vajab just koolitajaid, kes aitavad neil muutuvast maailmas

toime tulla. Palju on kinni koolitaja häälestusel.

Tulevikus on koolitajal suurem roll õppija ande avastamisel ja selle arendamisel. Ka õppijad peaksid jõudma tasandile, mida nad tahavad ja milles nad on tugevad. Oluline on oskus teha valikuid. Koolitaja jaoks on väljakutse õppijate võimekust toetav õpe - kuidas toetada õppijate, eriti noorte täiskasvanute, potentsiaali leidmist ja realiseerumist. Koolitaja kui kaasteeline.

Nii üldhariduses kui TK hariduses on vajalik individuaalne lähenemine õppijale. Seda nii võimekuselt, personaalsete õppekavade koostamisel ja ka õpetamisemeetodite valikul (mõni õpib rohkem visuaalselt, mõni käeliselt jne) See on ka võimalus neile õppijatele, kes nt kodune keskkond ei ole väga hea. Märksõna: diferentseerimine. Koolitajad saaksid/võiksid õppijaid kaasata õppimisprotsessi: õpetamisemeetodi valikul, õppimiseesmärgi seadmisel jne. TK hariduses oluline koolitajate emotsionaalne intelligentsus, mis tekitab grupis õppimist soodustava õhkkonna. Koolitajad ja DIGI. Nn Digiautistid ei ole noorte jaoks probleem, vaid on vanema põlvkonna jaoks probleem. Koolitaja jaoks väljakutse, kuidas kasutada ära tehnoloogia arengut ja lahendusi õpetamisprotsessis, et õpetamine oleks sihtgrupile atraktiivne ning samas arendaks mh sotsiaalseid oskusi, mis on ühiskonna jätkusuutlikkuse seisukohalt üliolulised.

Suurem vajadus on koolitajate/õpetajate koostöö järgi. Tänapäeval tehakse kiiresti erinevaid vahendeid ja/või tehakse neid üksi (nt üldhariduses õpetajad). Üheskoos toimivate lahenduste tegemine on produktiivsem, toimivam, atraktiivsem ja suurema lisaväärtusega.

Hankekorrad vajavad tuleviku jaoks ülevaatamist. Kutse vs kutsumus - kas senine koolitajate kutsesüsteem pädeb? Samas sunnib kutsesaamine koolitajat tegema eneseanalüüsi ning ennast ja oma tegevust hindama. Kes koolitab TK koolitajaid? TK koolitaja peab tundma sihtrühma. Arvestades esoteerika teemaliste „koolituste“ populaarsust on ehk nn reaalmaailma koolitused õppija jaoks liiga nõudlikud ja infotihedad, õpiväljundite saavutamise hindamine hirmutav ning sellest johtuvalt koolitused liiga suur väljakutse. Samas inimesed otsivad ja vajavad infot, sh lootust, ning soovivad end arendada. See toob kaasa vajaduse TK koolitaja „uue professionaalsuse“ järele – kuidas võita tähelepanu ja olla konkurentsisis. Koolitajad vajavad jätkuvalt tuge ja supervisiooni.

Uue aja õppija on võrdselt digipädev ja ka hea sotsiaalne suhtleja. See võib olla soovunelm aga selle poole peaksime püüdlema.

TKH innustab õppijat arendama oma tugevusi ja mitte niipalju pöörama tähelepanu nõrkustele. Selles valdkonnas, mis kellegil on nõrk on ju keegi teine tugev ja pädev. Nii tekib tasakaal ühiskonnas.

Lauaarutelu juht: Anneli Kana
Üles kirjutada aitas Kadi Rebasoo

Täiskasvanuhariduse Foorumi lauarutelu kokkuvõte, 26.10.2018

Laudkond nr 5

Osalejad: Külli All (Haridus- ja Teadusministeerium); Veera Korelskaja-Novikova (Audentese e-gümnaasium); Merle Tammela (Sisekaitseakadeemia), Evelyn Soidla (Multilingua Keelekeskus); Janno Järve (CentAR OÜ); Elo Tuppits (Haridus- ja Teadusministeerium, lauajuht)

Kes/milline on täiskasvanud õppija aastal 2035?

Visioon:

- **Õpivad kõik vanused – ka 100 pole mingi piirang ☺**
- **Õpivad kõik olenemata haridustasemest**

Polariseerumise oht – ühed õpivad järjest enam ja osad ei õpi üldse. Kuidas lahendada? Võibolla on aga müüt, et ühed õpivad ja teised ei õpi. Kui Eestis koolitavad end 2018. a kõige enam kõrgharidusega naised, siis võibolla näiteks mehed õpivad enam kodus remonti tehes, otsides konkreetseid tehnoloogiaid YouTube`ist.

Mida täiskasvanud õppija vajab (mida ja kuidas ta õppida soovib) aastal 2035?

- Tööturu ja indiviidi vajadused on tihtipeale vastuolulised - oluline on vajadusi uurida inimese enda käest.
- Ehk on vaja ümber mõtestada ka **üldkeskharidus – vähem aineid, mis omavahel hästi integreeritud** (nagu näit. Inglise koolides, kust minnakse parimatesse kõrgkoolidesse, õpetatakse 3 aasta jooksul vaid üksikuid aineid). Siia kõrvale mahub paremini ka huviharidus.
- Faktide asemel vajatakse **välismälu ja selle kasutamise oskust**.
- Kuna kogu elu jooksul on vaja end täiendada, on **vajadus õppida jupi kaupa, moodulitena, paindlikult - > kõik õppekavad tuleb vastavalt ümber kujundada**.
- **Õppijale koostatakse õppijaplaan**, kus pannakse paika õppija enda eesmärgid, kujundatakse õpitee rätsepatööna. Praegusest olulisem on sisuline õppija ja õpetaja vaheline dialoog.
- Paindliku õppimise puhul **jääb** eriala omandades igal juhul vajalikuks **fundamentaalne sissejuhatus oma valdkonda** (näit majandusteadus või arstiteadus), mis **annab võime oma valdkonnas kriitiliselt mõelda**.
- **Üks olulisemaid teemasid on suhtlemisoskuste ja enesejuhtimisoskuste arendamine**, sest see mõjutab kõiki valdkondi (ka seda, et õpetajad ja õpilased saaksid omaahel kontakti, et laps ja lapsevanem suudaksid koos toimetada).
- **Lapsevanemaharidus** on vajalik kõigile, mitte ainult probleemsete perede vanematele.
- **Tervisealane kirjaoskus** on järjest olulisem.
- **Väärtuskasvatus** on oluline!

Kuidas jõuda enamate täiskasvanud õppijateni?

- Ühiskonnas on vaja juurutada **mõtteviisi, et õppimine, teadmiste omandamine on õppija enda vastutus**. Õppija tulevik ei ole määratud ainult päritolu ja taustaga.
- **Uutel põlvkondadel on mõtteviisi, et eneseharimine on elukestev**. Seda mõtteviisi süstitakse alates alusharidusest.
- **Õpetajal peab olema kompetents, et õppijas tekitada laiem pilt ja huvi õppida praegu ja ka edaspidi** (saamine elukestvaks õppijaks).

- **Õpetaja, kui partner**, kes lubab ja saavutab oma õpetamise tulemusel õppijale konkreetseid oskusi, teadmisi.
- **Ühiskonnas levib arusaam, et õppimine on lahe! Õppima kutsub emotsioon, suhtlemine. Digimaailm pole piisav.**

Millised on õppimis- ja õpetamisvormid aastal 2035?

Haridussüsteem ei tohiks olla lihtsalt iseennast kujundav. Õppija enda tagasiside, sh õppimis- ja õpetamisvormide kohta, on kulda väärt ja seda tuleb arvestada. Ülevaaltpoolt määrates kaob õppija enda motivatsioon, loojatunnetus.

- **Õppida saab ka mujal kui klassiruumis** - kasvõi Skype`is reisi ajal.
- **Eelmisest alateemaga ühine: õppimises on oluline ka emotsioon, suhtlemine. Digimaailm pole piisav. Kontaktõpe jääb oluliseks.**

Täiskasvanuharidus aastal 2035

Lauaarutelu kokkuvõte 26.10.2018

6. laud, lauajuht: **Ena Drenkhan** – Tartu Rahvaülikool, Eesti Rahvaülikoolide Liit, Eesti Vabaharidusliit; kaasamõtledjad:

Marju Lauristin, Egge Kulbok-Lattik, Gelly Metsla, Reet Taimsoo

SLAIDILE:

- Väljakutse- **inimestes tuleb äratada HUVI**, praegu on meil põlvkondade kaupa huvituid inimesi.
 - Praegu vastutab inimene ise oma hariduse eest. **KOVide hariduspoliitikasse täiskasvanuharidus**, huviharidus.
 - Enesetäiendamine peaks olema norm ja ühiskondlik kokkulepe “**kohustuslikud kordusõppused**” - regulaarne enesetäiendamine.
 - Koolitada koolitajaid, et nad ka praktikas lähtuksid uuest õpikäsitusest, soodustavad ja õpetavad **koostööd**.
 - Õpetajatele-koolitajatele vabad semestrid jm enesetäiendamisvõimalused.
 - Veel üks väljakutse - **lastevanemate koolitused**, vajalik oleks “lapsevanema kutsetunnistus”.
 - **MEEDIAKAMPAANIAD**, et saada õige sihtgrupp osalema.
-
- Töölase täienduskoolituse puhul algab osalejate vähenemine alates vanuserühmast 45+. Samas vabahariduses on see just keskmine õppija vanus. Vabahariduses on suhe 85% naisi ja 15% mehi, seega tuleb mõelda, kuidas tuua õppesse mehi.
 - Tulevikus on meie elanikud ja õppijad praegusest veelgi heterogeensemad.
 - Aina rohkem muutub hariduse osaks informaalne õpe. Seega võib esile kerkida küsimus, kas struktureeritud õppimist (formaal- ja mitteformaalõpe) on üldse tarvis? Siiski jäi laudkond ühiselt arvamusele, et teatud reeglid, sundus ja struktuur peavad jääma, mis annab eri vanuses ja eri valdkondade õppijaile baastadmised (näiteks korrutustabel kõigile ja tugevusõpetus ehitajatele-inseneridele).
 - Tulevikus jätkub ühiskonna kihistumine, kus inimesed jagunevad laias laastus õpihuvilisteks ja nendeks kes pole pärast kooli raamatutki käes hoidnud ja keda käivitab vaid raha.
 - Sellest tulenevalt peaks enesetäiendamine olema norm ja ühiskondlik kokkulepe - “kohustuslikud kordusõppused” - regulaarne enesetäiendamine.
 - Riiklikult on senisest rohkem tarvis panustada raha meedia- jm kampaaniatesse, mis igal sammul kinnitab inimestele, et õppimine tore ja vajalik tegevus.
 - Peame arvestama, et uus põlvkond on teistsugune ja õpib teistmoodi.
 - Haridussüsteem peab muutuma (rohkem) inimesekeskseks.
 - Oluline on valikuvõimaluste laiendamine õppijate jaoks, sest inimene võib tulevikus teha ka kümme karjääripöoret elu jooksul.
 - Võtmetegevus on inimeste huvi äratamine, kuigi õppimine ei saa põhineda ainult huvil. Praegu on probleemiks, et juba põhikoolis on paljudes õppijates igasuguse huvi algmed hävitatud ja õppijaid on püütud suruda raamidesse. See on pannud inimesed mugavustsooni ja nad ei oska, julge ega taha õppida. Tuleb leida see, mis võiks inimesi huvitada, et nad

leiaksid üles oma inspiratsiooni ja vaimustuse, kasutades selleks nõustamist, erinevaid tehnikaid, aga ka eeskujusid. Marju Lauristin: „Inimesi tuleks nagu kutsikaid tuua õppimise juurde, esmalt püüda äratada nende huvi ja siis järk-järgult harjutada õppimisega“.

- Ettepanek, et KOVde hariduspoliitika hõlmaks edaspidi ka täiskasvanuharidust ja seda mitte ainult kohaliku rahvamaja tegevuse kaudu. Teisalt on ka huviharidus osake täiskasvanuharidusest ja sobib hästi meelitamiseks seni õppes vähem osalenud gruppe õppima. Inimestel peab õppides olema mugav ja tore!
- Tehnoloogiline keskkond muutub ja seetõttu on inimesed sunnitud õppima.
- Ka täiskasvanute õppimine peaks olema mänguline ja kuna üha rohkem internetiseerume, siis on oluline hariv interneti sisu, aga seda kindlasti eesti keeles. Hetkel pakutavad TÜ lihtsad ja maalähedased programmeerimiskursused on siinkohal heaks näiteks.
- Ka lõimumisel on õppimine võtmetähtsusega ja seda mitte ainult keeleõpe, vaid ka kultuur, kodanikuks olemine jne.
- Õpetamisvormid jagunevad praegu ja tulevikus kaheks: formaalõpe + mitteformaalne õpe ehk regulaarne õppimine ning teiseks informaalne õpe – õppimine kõikvõimalikes situatsioonides sh läbi interneti.
- Tulevikus on praegusest veelgi olulisteks teemadeks meediateadlikkus ja kriitiline mõtlemine.
- Kriitiline on koolitajate juurdekasv. Kui jätkub praegune tendents, siis tulevikus napib meil õpetajaid ja koolitajaid. Nii tuleb riigi toel jätkuvalt koolitada koolitajaid, et nad ka praktikas lähtuksid uuest õpikäsitusest, soodustaksid ja õpetaksid koostööd ning loomulikult teeksid ise omavahel koostööd.

Kokkuvõtte tegi: Ena Drenkhan

XXII täiskasvanuhariduse foorum

26. oktoober 2018, **Laudkond nr 7**

Lauajuht: Annika Allikas - Eesti Sisekoolituse Arendamise Liit

Ene Lill, Kristi Aavakivi, Juta Nugin, Eda Anton, Anne Raam

Juhtmõtted:

- Ülikoolide juures pädevuskeskused/portaalid (vajaduste väljaselgitamine, personaalsed õppekavad)
- Mentorite kompetentsi tõstmine (sõnakuulelikkuse õpe peab asenduma võimekust toetava õppega)
- Õppida ja õpetada inimeseks olemist

Täiendavad mõtted:

- **Kellele? Kes/milline on täiskasvanud õppija 2021-2035?**

Täiskasvanud õppija 2021-2035 mõtleb globaalselt, tal on palju valikuvõimalusi, valmisolek pidevaks arenguks, otsib pidevalt väljakutseid, ootab järjepidevat põhjendatud tagasisidestamist, on ennastjuhtiv, kõrgendatud eneserefleksiooniga, armastab liste (linnuke kirja), soovib omandada heaolulisi pädevusi, talle on tähtis, et teooria oleks seotud tegeliku eluga, targem kui mentor. Ennastjuhtiv õppija - õppija võtab vastutuse, õpetaja toetab arengut.

- **Mida ta vajab?**

Täiskasvanud õppija 2021-2035 vajab ennekõike personaalset õppekava (iga inimese võimalusi ja võimeid arvesse võttes), individuaalset lähenemist, nutikaid mentoreid, mõistmist ja toetust ning pidevat refleksiooni, väiksemates gruppides tegutsemist. Vajalik on vastastikune mentorlus: vanem põlvkond mentoriks noortele ja noored vanematele vastavalt oskustele, aga ka õpetaja õpilase ja õpilane õpetajale.

- **Kuidas temani jõuda, kuidas teda õppima suunata?**

Täiskasvanud õppija 2021-2035 arvab, et tema küsimus on kõige tähtsam. Õpetajad, koolitajad, mentorid peavad hakkama kohanema õppijaga – sõnakuulelikkuse õpe peab asenduma võimekust toetava õppega. Kõige tähtsam on vajaduste põhjalik väljaselgitamine (sarnaselt Soome süsteemile). Kuna tasemed on väga erinevad, siis oleks väga hea kui oleksid olemas pädevuskeskused (pädevusportaalid), kus vastavalt tasemele – teadmiste, oskuste, isikumomaduste ja ametiprofiilile töötatakse välja individuaalne õppeprogramm. Pädevuskeskused ülikoolide juurde, inimene ise seab kokku õppekava, läbib e-õppe ja teeb tasemeks e-eksamid.

Digipädevuste omandamine nii õpetajatele kui ka õppijatele.

Õppetegevus peaks olema sotsiaalse sidususe tekitaja.

Õpipoisi õppeprogramm paremini välja arendada, parem koostöö kutseõppeasutuste ja ettevõtete vahel.

Heaolualased pädevused lõimida kõigi tasemete õppekavadesse.

Millised on õppimis/õpetamisvormid?

Täiskasvanud õppija 2021-2035 õppimise- ja õpetamisvormid on täiesti erinevad, individuaalsust arvesse võtvad. Sobivad hästi väikesed grupid ja supervisiooni ja

coachingulaadsed tegevused. Oluline on omandada teadmisi väikeste ampsudena, rohkem kogemuste jagamist, praktilisi tegevusi.

Õpipoisiõpe, töökohal juendamine ja õppimine – sisekoolitus on kasvav õppevorm organisatsioonides.

Ülikoolides on oluline teooria ja praktika õige proportsioon – e-õpe on kasvav õppevorm.

Täiskasvanute täiendkoolitusasutustes oluline teooria ja praktika tasakaal, e-õpe ja seminarid/ veebiseminarid, praktikumid (omandatud materjalide arutelud).

Kogemuste jagamine erinevates õppevormides.

KOKKUVÕTE (laudkond nr. 8)

Osalejad: Triin Savist, Tiia Allas, Eve-Liis Roosmaa

1) Kes / milline on täiskasvanud õppija 2012-2035?

Täiskasvanud õppijast rääkides tuleb **laiendada vanusepiire**. Seda nii statistiliste andmete mõttes kui laiemalt lähenemisviisis. Täiskasvanud õppijana peame käsitlema noori täiskasvanuid peale kohustuslikku kooliiga ehk 17+. Samuti ei tohiks piirduda 64-aastase vanusepiiranguga, sest sellest vanusest algab pensioniiga, mis peab tooma inimese ellu uue lähenemise ja valmisoleku tegeleda enesearenguga ja eneseteostusega eakohases vormis.

Täiskasvanud õppijat iseloomustavad lisaks järgmised karakteristikud:

- Õppija arvab, et ta on pädev kõikvõimalikes **digilahendustes**, IKT oskustes. Tegelikult ta aga **ei oska neid piisaval tasemel** nagu õppima asudes sageli võib selguda. See võib põhjustada tõrkeid, vastupanu õppimisele.
- Õppijal on ootus saada võimalikult **praktilisi teadmisi**, selliseid, mille rakendus on talle koheselt arusaadav ja kasutegur nähtav. Laiem vajadus õppijate ettevalmistuses on aga kaldu **üldoskuste** poole, kus keskseks märksõnaks on kohandumine ja kohanemisvõime olulisus. Õppija ja ühiskonna ootused vajalike oskuste ja teadmiste puhul on vastuolus.
- Üha rohkem õppijaid on kaldumas **digiautismi**. Suhtlemisioskused ja nende arendamine on tagaplaanile jäämas, ekraanide kaudu suhtlemine pärsib inimlikku kontakti ja selle kaudu õppimist. Hirm õppimise ees tuleneb hirmust inimestega koos olla.

2) Mida ta päriselt vajab?

- Täiskasvanud õppijat iseloomustab **rollide paljusus**. Üheaegselt tuleb täita kõrgeid ootusi, mida seavad pereelu, tööelu, samuti täiskasvanu iseendale enesearengu ja õppimise osas.
- Ruum pidevaks enesetäiendamiseks. Ta vajab rohkem **paindlikkust ja toetavaid meetmeid**, mille kaudu õppimine on igati toetatud ja seaduslik. Täna on seadusandluses küll võimalused olemas, kuid tööandjate suhtumine võib saada takistuseks. Võiksime jõuda välja selleni, et ka tööandjad suudavad kohanduda olukorras, kus õppija viibib töölt eemal teatud aja ennast täiendades (nt 2-3 kuud vmt) ja peale seda võib rahuliku südamega tööle naasta. Riigi poolt saab siin ette näha **stipendiumid õppimise toetamiseks**.
- Täiskasvanud õppija ootab, et erinevates rollides omandatud teadmised ja kogemused oleksid väärtustatud kui **õppimiskogemused** (VÕTA arendamine ja tihedam sidustamine täiskasvanud õppija vajadustega).

3) Kuidas temani jõuda, kuidas toetada tema õpinguid?

- **Mobiilne õpinõustaja täiskasvanud õppijale**. Teenus, mis on kättesaadav igale täiskasvanule, hoolimata tema tööalasest staatusest ja eelnevast haridustasemest. Mobiilne õpinõustaja liigub ise võimalike õppijate juurde st ei asetse konkreetse asutuses (nt koolis), vaid on paindlik.
- **Kogukonna ja perekonna tugi** täiskasvanu õppimise toetamisele on järjest olulisem (võttes arvesse rollide paljusust). Seda on vaja võimestada ja võimendada erinevate tegevuste kaudu (sh populariseerimise tegevused).
- **Õppe muutmine täiskasvanule individuaalsemaks**, pidades silmas just tema eripära ja konkreetseid vajadusi.
- **Täiskasvanud õppijate põlvkonna kasvatamine on oluline!** Täna kasvatame tulevasi täiskasvanud õppijaid. Õppivad emad, isad tuleks tuua eeskujuks üldhariduskoolide, gümnaasiumite õppijatele. Sidusus laste ja täiskasvanute õppe vahel vajab loomist ja võimendamist. Alles siis saame rääkida elukestvast õppest!

Täiskasvanuharidus aastal 2021-2035

Laudkond nr 9

Terje Haidak, Ly Kallas, Ragne Kalamees, Kristiina Lutsar, Kertu Eensaar, Kaido Vestberg

Paradigma (struktuur ja väärtused) määrab / Makroõppimine

Infoühiskond pakub meile tohutut hulka infokilde, millest peame ise pusle kokku panema. See, millise pusle me kokku saame, sõltub struktuurist, kuhu me tükke otsime.

Inimesed usuvad erinevaid asju. Kui usud, siis pole sulle vaja argumente, Esoteerika võidukäik jätkub. See viib selleni, et ühiskonnas tekivad teatud grupeeringud, keda ühendab usk mingisse asjasse, teooriasse, väesse vms (näiteks MMS, kristallid).

Koolitamisel, sh ka täiskasvanute koolitamisel, on määrav maailmavaate / paradigma kujundamine, sh struktuuri loomine erinevate infokildude paigutamiseks. St tähendab paradigmat infopikselite tõlgendamiseks ja paigutamiseks oma peas.

Koolitamisel hakkab eristuma mikro- ja makroõppimine. Makroõppimine on süstemaatilisem ja põhjalikum väärtusi mõjutades ja struktuuri luues. Siin peab kindlasti olema oluline roll riigil, et neid struktuure ja väärtusi soovitud suunas mõjutada.

Töökohal õppimine / Mikroõppimine

Levib trend on töökohal õppimine (*Learning in the Flow of Work*). Klassiruumis istumiseks jääb üha vähem aega, inimesed leiavad võimalusi ja meetodeid töö juures õppida. Lisaks kootsidele ja mentoritele, on juba täna olemas äpid, kust saab vajaduse korral lühisoovitusi sinu küsimusele.

Lisaoskused (keeled, IKT, juhtimine, müük, koostöö)

Heaks spetsialistiks ei saa täna vaid oma eriala tundes, on vaja ka mitmeid muid oskusi. Ja neid oskusi tuleb trennida ka täiendkoolituse raames.

Õppimise meetodite ja vormide paljusus

Ei tasu panustada vaid mõnesse meetodisse ja vormi, vaid kasutada erinevaid võimalusi. Õppimine läheb üha enam personaalsemaks ja erinevad inimesed kasutavad erinevaid võimalusi õppimiseks. Väljakutseks on, kuidas suuta teha õppimine atraktiivseks. F2F täiendõpet ei tohi kõrvale heita, selle osakaal võib väheneda, kuid kindlasti on sellel vormil väga oluline roll koolitamisel. 100% e-õpe ei tööta. Valikute paljusus peab olema. Koolitusmaterjalid peavad järgima tänapäeva info otsimise struktuuri.

Kui isikuomadused on tööturul järjest olulisemad, siis tekib küsimus, kuidas neid arendada ainult e-õppe varal ja kas see on üldse võimalik. Vajalik leida tasakaal e-õppe ning klassikalise kontaktõppe vahel.

Täiendkoolituse fond

See on idee mõtlemiseks. Mõnedes riikides on organisatsioonidel kohustus kindel % käibest kasutada töötajate täiendõppeks. Kui seda ei kasutata, tuleb see kanda ühisesse täiendkoolituse fondi.

Erinevad õppijate grupid (2021-2035)

Uuel strateegiaperioodil õpivad erinevad vanusegrupid. Seepärast ei tasu keskenduda vaid teatud vanusegrupile. Vanem generatsioon ei pruugi kõigi tehnoloogiliste uuendustega kaasa minna. Mõnikord selgub, et vana ja hea on parem kui uus.

Uue eriala omandamine tööelu keskel muutub tavalisemaks. Tervet tööturul oleku aega ei saa katta ainult ühe erialaga, suunamuutused nt 40+ vanuses saavad tänasest tavalisemaks. Vabakutselise töö osakaal suureneb, see omakorda võib mõjutada täiskasvanuharidust – koolituse tellija või koolitusvajaduse sõnastaja ei ole enam suur organisatsioon.

Jätkuvalt küsimus – kuidas „lahti muukida“ neid täiskasvanuid, keda õppimine ei kõneta või on õppimise ees hirm?

TÄISKASVANUHARIDUSE FOORUM 26.10.2018

LAUD 10 arutelu kokkuvõte. Marika Kaasik, Sergei Grusevski, Meeri Ehandi, Heli Haruoja, Nele Kalf

Kellele? Kes/milline on täiskasvanud õppija 2021 – 2035?

Inimesed, kelle jaoks elukestev õppimine on eluviis – ennastjuhtivad õppijad.

Inimesed, kes täna on katkestanud õpingud gümnaasiumis või kutsekoolis või kes pole pärast põhikooli lõppu õppima asunud (täna vanuses 16 – 24)

Eestisse mujalt maailmast tulnud inimesed

Mida ta päriselt vajab?

Tööandja toetust õppimiseks, paindlikkust.

Vajab sotsiaalselt suhtlemist, väljapääsu digitaalsest üksindusest.

Vajab kuuluvus – ja tunnustusvajaduse rahuldamist.

Vajab võimestamist uuteks õppimis – ja karjäärivalikuteks

Kuidas temani jõuda?

KOV, tööandjad ja riik tegelevad süstemaatiliselt madala haridustasemega inimestega (KOV ametnik, personalijuhid, Töökassa). Andmed inimeste haridustaseme kohta on neile kättesaadavad ning koostöös on võimalik suunata nad tagasi õpiteele.

Töökassas on lõppenud arulage olukord, kus üldharidusse tagasipöördumine tähendab toetustest ilmajäämist.

Sädeinimesed külades, valdades, MTÜ-des, kes saavad teha kogukonnas tööd õppimisvõimalustest teavitamiseks.

Heategevuse toomine koolitusse – *pro bono* koolitused.

Järjepidev reklaam avalikus ruumis – igal aastal vähemalt üks ulatuslik kampaania, mis arvestab sihtrühmaga (vähese haridusega inimesed!).

Millised on õppimis – ja õpetamisvormid?

Igas omavalitsuses on täiskasvanuhariduskeskused – koolitajad saavad kasutada ruume *pro bono* koolitusteks, täiendkoolitusteks, huvihariduse ja üldhariduse omandamise võimalused. Samas võiks olla ka noortekeskus ja vanemate inimeste päevakeskus. Noorte-vanade vastastikune õpetamine (digioskused vs supikeetmise oskus).

Keskusest liigutakse õppima ka töökeskkonda (või saavad tööandjad tulla rääkima oma ettevõttest), muuseumitesse, loodusesse.

Eluoskuste õpetamine (funktsionaalne kirjaoskus, töö andmetega, terviseteadmised, eneseregulatsioon). Lapsevanemate toetamine.

Neid, kes tulevad, suunatakse sõpru kaasa võtma.

Täiskasvanuhariduse foorum 26.10.2018

Laud nr 11. Kaia Kumpas-Lenk (Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur), Margit Raid (Miski Konsultatsioonid OÜ), Mati Lukas (Taltech avatud ülikool), Ivo Eemaa (Hiiumaa Ametikool), Talvi Märja (Andras), ___ ___ ja Tiina Tambaum (TLÜ).

Visiooni märksõnad: JAGAMISHARIDUS, ANDRAGOOGIKATEADMISTE ÜLDINE LEVIK, INDIVIDUAALÕPE (on demand education), MAKSUVABASTUS HARIDUSELE, ÜLDOSKUSTE ÕPPE SÜSTEEM TÄISKASVANUTELE,

Kes on õppija? Elukestva õppe uues strateegias peab elukestvat õpet käsitlema kui õppimist sõna otseses mõttes elu lõpuni. Praeguses strateegias on vanemat rahvastikku nähtud õppijatena vaid digipädevustega seoses ja seda ka vaid juhul kui inimese vanus ei ületa 74 aastat. Nii on elukestva õppe strateegiast täiesti väljas 10% rahvastikust!

Lauajuhi enda lisainfo, mida lauas ei räägitud: Sellele, et Eestis isegi mitte ei mõõdeta vanemate kui 74-aastaste digioskusi, on osutanud ka Õiguskantsler (Õiguskantsleri kiri Statistikaameti peadirektorile 10.05.2017). Lisaks, praeguses Elukestva õppe strateegias 2020 on püstitatud eesmärk „kogu elanikkonna digioskuste parandamine“ ja rakendusmeetmed on delegeeritud Infoühiskonna arengukavasse 2020. Lugeses Infoühiskonna arengukava, näeb, et kui Elukestva õppe strateegias 2020 on püstitatud eesmärk tõsta elanikkonna digipädevusi, siis Infoühiskonna arengukavas 2020 on eesmärgina sõnastatud interneti mittekasutajate osakaalu vähendamine elanikkonnas. Sic!

Vanusepiiri kõrval ei ole vähetähtis asjaolu, et õppimist vanemas eas käsitletakse praegu vaid digipädevuste kontekstis, ülejäänud õppimisvaldkonnad on suunatud töörealisele elanikkonnale, ehk praegu lõpetab Eesti inimese enesetäiendamise strateegia sõnastuses 65 eluaastal, kui tal on elada veel keskmiselt 18 aastat. Arenemisvõimalus peab olema kättesaadav sõltumata vanusest ja palgalises tööhõives osalemisest. Visioonis järgmiseks 20 aastaks peab arvestama, et **õppija on vanem kui ta on seni olnud ja et õppija on targem kui ta on seni olnud.**

Elukestva õppe strateegia peaks **nägema ka tippe** – väga hästi haritud ja positsiooniga inimesi – ja pakkuma neile arenemisvõimalusi. Tipud on need, kes annavad eeskujuga, külvavad teistele tahet ennast täiendada, harivad inimesi enda ümber. Praegu saavad hea haridusega ja tipp-positsioonidel inimesed edasi õppida ainult tööalaselt ennast arendades, süsteemse arengu jaoks süsteem puudub. (Näide: koolijuhtide teaduskond.)

Sama mõtte seotud ka vanemaealiste õppega, mis alles ootab Eestis ellu rakendamist. Pakutav õpe peab lähtuma sellest, mida inimene juba oskab ja teab, mitte eeldama, et õppija omandab uut, millel pole tema eelneva eluga midagi pistmist. **Ümberõpe** muutub valdavaks ja ümberõppe õpetaja peab samuti lähtuma sellest, mis inimene juba on. Muutunud olukord eeldab muutust kogu elukestva õppe süsteemis ja juhendajate/koolitajate väljaõppes.

Koolitussektoris muutuvad valdavaks sisekoolitused ehk nn „on demand education“, sama kehtib ka individuaalse arengu toetamisel. Õpe muutub pigem personaalsele õppekavale toetuvaks individuaalõppeks. Õppija profüleeritakse ära ja õppesisu lisatakse vastavalt olemasolevale seisule. **Professor ja õpetaja on arengutugi** (coach, mentor, konsultant). Õpetaja peab oskama vajadust tabada, seda välja selgitada, vajadust tekitada.

Ülikoolid muutuvad **sotsiaalse suhtluse keskusteks** (vt Phill Sams EPIC 2020), mis tähendab ka vastavate muutuste sisseviimist taristus (nt suuri audikaid pole vaja, need peaks ümber ehitama väikesteks konsultatsioonikabinettideks).

Elukestva õppe süsteem liigub **jagamishariduse** suunas. Elukestva õppe vorm ja eesmärk peaks olema koostööpõhine ühiskond. Muuhulgas muutuvad oskuste ja teadmiste jagajaks ka lapsed. Seetõttu peaks kooliprogrammis (tegelikult juba lasteaias) ette nägema ka **juhendamisoskuste omandamist (andragoogika A-B-C)**. Elukestva õppe süsteemi peamine siht on tagada laiale grupile inimestele juhendajaoskused.

Elukestva õppe süsteemiga peab siduma **äriettevõtted**, kelle jaoks peaks looma motivatsioonisüsteemi tegeleda ka töötajate üldsokute arendamise ning harimisega laiemalt. Äriettevõtted (nii nagu kogukonnad, koolid, ülikoolid) vajavad andragoogioskuste süsteemset tõstmist.

Lisaks andragoogioskustele tuleb professionaalsete juhendajate-koolitajate-õpetajate-õppejõudude oskusi täiendada uute õpetamismetoodikate ja -didaktikatega, mida näeme lähemate kümnenditega muutumas radikaalselt. **Teadmiste jagaja peab oskama töötada olukorras, kus infol puudub igasugune väärtus ning tuleb osata siduda digiõpet ja kontaktõpet.**

Rääkisime ka sellest, et eluea pikenedes seoses oleks tarvis riigis süsteemi, kus inimesel on võimalik omandada **uusi üldoskuseid**, mida sellel ajal, kui ta omandas kohustulsikku kooliharidust, üldse olemas ei olnud (nt praegu on selliseks oskuseks digipädevused ja inglise keel, tulevikus võib selleks saada nt hiina keel). Praegune seis digipädevaustega näitab, et iseenesest täiskavanud elanikkonna seas uued üldoskused lõpuni ei levi. Jääk 20%, kes uusi oskusi ise ei omanda, on liiga suur.

Samas toimuvad haridustehnoloogias nii kiired muutused, et keeleoskuse tulevikustsenaariumeid on raske ette kujutada. Näiteks tekstiredaktorid võivad areneda nii kaugele, et pole vahet, mis keeles sa õpid või mis keeles suhtled.

Ei jõudnud arutada, kuid peame oluliseks küsimusi: Mis saab rahvuslikust haridusest ja kultuurist. Õppimissüsteem peab lähtuma sellest, et inimene omandaks ja rakendaks tervise kirjaoskust.

Väga konkreetne ettepanek, mida on aastakümneid soovitud, aga pole seni tulemuseni jõutud: **investeeringud haridusse tuleb muuta maskuvabaks.**

Täiskasvanuharidus aastal 2021-2035

Laudkond nr 12. Lauajuht Tatjana Kiilo/HTM

Motivatsioon: "Ei oska = ei taha?!"

Suurim väärtus on inimese tahe (soov) midagi saavutada, muuta, arenda (*agency*). Kasvab sisemise motivatsiooni ja eneserefleksiooni olulisus.

Miks inimesed õpivad täna ja tulevikus?

Inimeste vajadused on erinevad, kuid need ei piirdu ainult instrumentaalsete motivatsioonifaktoritega („õpin selleks, et mul oleks tulevikus hea palk, töökoht ...“). Õppimise kui protsessi juures väärtustavad inimesed sotsiaalseid suhteid, õppimine määrab heaolu ja elukvaliteeti siin-ja-praegu, õppides saavad inimesed võimalust toetada ka teisi. Täiskasvanud õpivad tihti selleks, et olla toeks oma lähedastele ja kogukonnale. Igaüks on õppija ja õpetaja samaaegselt, õppija ja õpetaja rollide vahelised piirid hägustuvad.

Oluline, et võimalused, mida ühiskond pakub, ja inimese vastutus enda ja ühiskonna ees oleksid tasakaalus. Õppimisel ja õpetamisel on tähtis tasakaal individuaalsete ja kogukondlike / kollektiivsete väärtuste ja hüvede vahel.

Suhtumine õppimisse

Kanname kaasas, mida oleme formaalhariduses kogunud, sh negatiivne kogemus - see hirmutab. Inimeste vaates on sõnadel „kool“, „haridus“, „koolitus“, „täiskasvanuharidus“ tihti negatiivne tähendus. Peame sellega arvestama meetmete ja sekkumiste disainimisel.

Muutuste juhtimine toimub organisatsioonide tasemel

Muutus tähendab nii uusi oskusi, kui ka muutusi hoiakutes, mõtteviisides, väärtushinnangutes. Muutuste juhtimine peab alati hõlmama ka organisatsiooni tasandit. Ühe / kahe inimese koolitusest ei piisa. Keeruliste, sügavate reformide / muutuste korral jääb teistmoodi mõtleja ja tegutseja organisatsioonis üksi („võõras omaste seas, oma võõraste seas“).

Küsimused ja mõtted:

Haridusnäitajad on Eestis väga head, kuid miks ei ole korrelatsioonis majandusnäitajatega, miks ei kasva tootlikkus?

Kuidas õppida ja töötada, saavutada tipptulemusi, kuid mitte tervise ja elurõõmu arvelt?

Õpetajate spetsialiseerumine (nt KELA, põhikool, ainete õpetajad, täiskasvanute koolitajad jne): elukestva õppe paradigma tähendab ka teistsugust vaadet õpetajate oskustele ja teadmistele, andragoogika tähtsus kasvab. Samal ajal tasub õppida alushariduse lapsekesksetest meetoditest ja praktikatest.

No intention to graduate! - vajaduspõhine moodulitel põhinev õppekava - formaalhariduse lahti muukimine.